

Manifesta: het einde

door
Kees Moeliker

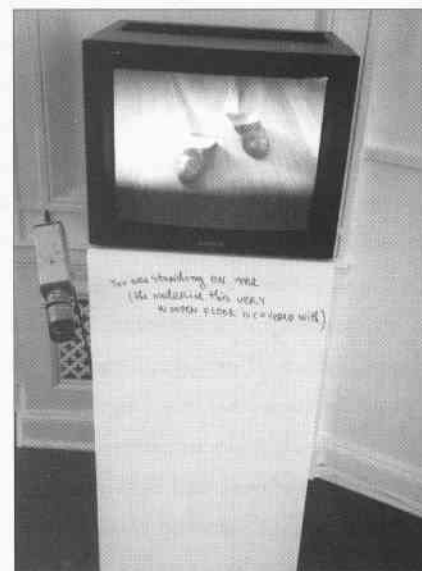
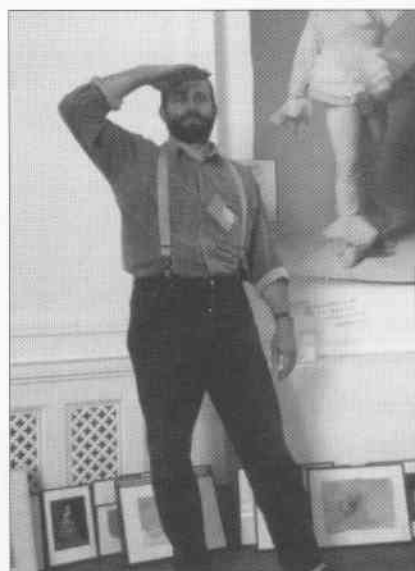
Tussen 8 juni en 19 augustus maakten ze deel uit van het straatbeeld langs de as Museumpark - Witte de Withstraat: merendeels frisse twintigers, jonge dertigers en ook wat kwieke vijftigers met verantwoorde brilletjes op de neus en een linnen colbertje over de schouders, of in het geval van de meisjes: een zwarte overgooier met aan de voeten enorme zwarte schoenen. Bijbehorende zuigelingen steevast in een draagzak. Ongeacht hun verdere habitus waren ze altijd te herkennen aan het roodwitte passe-partout in de hand: de Manifesta-bezoekers. Voor het luttele bedrag van f 15,- konden ze de 16 locaties bezoeken waar meer dan 70 kunstenaars uit meer dan 25 Europese landen hun werk toonden. Onder de deelnemende instellingen, naast de gerenommeerde kunsttempels als Witte de With, Boijmans en Kunsthal, ook het Natuurmuseum Rotterdam. Bijna drie maanden lang stond het museum bol van Manifesta. Kees Moeliker blikt terug.

Nedko's gedaanten

Dinsdag 29 mei staat er plotseling een grote man-met-baard voor mijn bureau. In zijn schaduw een vrouw met een schuwe blik in de ogen. Het is de eerste van de ons toebedeelde Manifesta-kunstenaars die een kijkje komt nemen: Nedko Solakov en zijn vrouw/assistente Slava uit Sofia, Bulgarije. Hij vraagt beleefd of hij zijn ruimte mag zien. Tussen de ladders en stellingen van de schilders door loods ik Nedko en zijn schaduw naar de torenkamer. Hij slaat de handen ineen en roept 'perfect, but will the museum be ready'. Die zorg deel ik met hem. 's-Middags zoeken we in de 'uitleencollectie' de hem beloofde opgezette eend uit. Nedko raakt zeer geïnspireerd door de naturalia en uiteindelijk gaan er o.a. ook een zeearend, een eidereend, een zeeschildpad, een paar vloeistofpreparaten, een grote ammoniet, een rat en een lege weckpot

mee. Tot een paar dagen na de opening behoorde Nedko bijna tot de inventaris van het museum. De eerste dagen bracht hij door in de lege torenkamer, maar langzaam hebben we zijn eigenhandig opgebouwde installatie (getiteld: This is me, too...) zien groeien. Het begon met een dun potloodtekeningetje van een ammoniet op de maagdelijk witte muur. 'I had to do this' zei hij nadat ik hem daarover vermanend had toegesproken. Zijn verdere transformaties heb ik op de voet gevolgd, een buitenkansje voor een kunstleek. Nedko's werk vormde een mooi samenhangend geheel waarover diep is nagedacht. Voor hen die het gemist hebben: op een muur van de torenkamer is een verhaaltje achtergebleven dat boekdelen spreekt.

Nedko Solakov,
'This is me, too...'
(foto's Kees Moeliker)

Paco

Over Paco Vacas en zijn driedaagse performance deden, al weken voordat Manifesta begon, de wildste verhalen de ronde. Dat werd nog eens versterkt toen er bij het museum 10 emmers vaseline en een kist in de vorm van een sarcofaag op de stoep werden gezet. Allerlei dwingend in het Spaans gestelde kreten, wezen erop dat we er voorzichtig mee moesten zijn. Zat Paco Vacas in de kist? Nee, want een paar dagen later liep hij rond in de ruimte waar hij tijdens zijn performance over metamorfose zou moeten ontpoppen. De spanning werd de Spaanse kunstenaar echter te veel en hij verdween zonder bericht van verhindering. De mythe rond Paco was toen compleet. Zijn kist, een onafgebouwd decor, de emmers vaseline en wat ingepakte bouwmaterialen werden door de Manifesta-curatoren tot kunst verheven. Bezoekers ('die niets van kunst snappen') zochten op de kale muren naar uitleg. Later ging de kist open en kwam Paco weer terug in de vorm van een prachtige mummie gemaakt van touw en lijm. Ook zijn (?) penis, netjes beplakt met konijnen-oogjes, verscheen op een foto op de muur.

Tamara's groentekistjes

Vrijdag 31 mei, terwijl de aannemer koortsachtig met man en macht de villa 'gebruikersklaar' probeerde te krijgen, diende de komst van Manifesta 1 zich pas goed aan met enorme LKW uit Frankfurt die tot het dak was volgestouwd met groentekistjes. 'Of ik maar even wilde tekenen voor ontvangst'. Helaas stond de hoofdingang nog in de steigers en konden de op pallets vastgemaakte kistjes niet door de achterdeur. Een haastig opgepiepte Manifesta-technicus dirigeerde de LKW met een inmiddels radeloze kunstenaar naar 'veetwee'. Het jargon was ik twee dagen later meester en met de kunstenaar Tamara Grcic en haar 'piece' is het weer goedgekomen. Het kunstwerk of beter gezegd de installatie (getiteld: Cages, 1996) hing als een krachtig statement in de nok van de villa, met een maatvoering die perfect aansloot bij die van het trappenhuis. Welke diepere achtergronden Tamara's werk ook mogen hebben, ik ben van de gestapelde groentekistjes gaan houden, waarom is niet van belang. Eergisteren,

19 augustus, is de installatie naar beneden getakeld, ontmanteld en op de Maasvlakte verbrand. En waarom ook niet.

De mummie van Paco Vacas

(foto: Kees Moeliker)

Pings water en vuur

Het werk van Huang Yong Ping uit Parijs was al kunst voordat het vorm had. Zijn model van Schiphol Airport compleet met aankomst en vertrekhal had levende kruipende insecten en flink wat beestjes uit onze collectie moeten bevatten. Hiertegen bestonden binnen het museum onoverkomelijke bezwaren: de hoog in de voedselketen zittende organismen zouden tot de maaltijd overgaan, Schiphol tot een slagveld transformeren en ons dierbare bezit beschadigen. Onze collectie dient de eeuwigheid: geen levende dieren dus. En daarover is uitvoerig

Tamara Grcic bij haar 'piece'.

(foto: Kees Moeliker)

volgende bladzijde:

Tamara Grcic 'Cages 1996'.

(foto: Kees Moeliker)

gecorrespondeerd tussen Manifesta, Museum en Ping. Uiteindelijk is het model van Schiphol, perfect uitgevoerd door Kamp en Van Gullik, leeg opgesteld en heeft Ping eigenhandig de briefwisseling bij het kunstwerk opgehangen (of moet ik schrijven: aan het kunstwerk toegevoegd). Zelden heb ik bezoekers in ons museum met zoveel aandacht zes A4tjes zien lezen. Gelukkig, zo lezen wij in Pings brief van 2 mei 1996 aan Reumer, was Ping na raadpleging van 'Yi Jing (Yi King)' al tot de conclusie gekomen dat zijn project een reis zonder einde ('Lü Zhi Wei Ji') was, aangezien water en vuur elkaar niet versterken. Pings kooi is inmiddels op transport naar Berlijn voor een volgende expositie. Mijn advies: spinkhanen en kakkerlakken.

De andere kunstenaars die in het kader van Manifesta 1 in het museum hun werk getoond hebben, noem ik ook graag. Mat Collishaw (London) met zijn agapornissen ('In search of the perfect dubble'): vogelkooi uit Corry's Dierenwinkelje. Patrick Van Caeckenbergh (Gent) met zijn geurenpenneel dat refereert aan het werk van de etholoog Konrad Lorenz: is volledig aan mij voorbij gegaan. Tadej Pogacar (Ljubljana) met zijn P.A.R.A.S.I.T.E. Museum: het betere Oost-Europese plakletter-werk. Roman Ondák (Bratislava) met de wereldliteratuur op 4% formaline ('dehumanisation'): het mooiste van alles, perfect geïntegreerd in onze vaste tentoonstelling. Suchan Kinochita (Maastricht) met haar hokken: de zandlopers met 'Kinoshita tijd' horen in de collectie van een kunstmuseum thuis. MoMa-New York of Bonnefanten-Maastricht: wees er snel bij!

Dankzij Manifesta 1 kreeg het Natuurmuseum een paar duizend geïnteresseerde bezoekers

binnen waarbij niet alleen de kunst maar ook onze eigen collectie zeer in de smaak viel. Voor mij persoonlijk waren met name de hectische opbouwperiode en de vele contacten met kunstenaars en andere betrokkenen een ervaring die ik niet graag had willen missen.

links: Huang Yong Ping in zijn kooi.

(foto: Kees Moeliker)

onder: de brief van Ping aan Reumer, gedateerd 2 mei '96.

